

ЛЕКЦІЯ

ТЕМА: СТРУКТУРА, НОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

МЕТА: ознайомлення із основними моментами в визначенні оборотних засобів підприємства, їх структурою, з нормуванням оборотних засобів на підприємстві та показниками, що характеризують рух та ефективність використання оборотних засобів.

ОСНАЩЕННЯ:

- конспект лекцій
- роздатковий матеріал
- наглядний матеріал

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЇ:

1. Поняття та склад оборотних ресурсів підприємства.
2. Кругообіг оборотних засобів підприємства.
3. Структура та характеристика складових елементів оборотних засобів підприємства.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВХІДНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Дайте визначення поняттю “капітал підприємства”.
2. Визначте структуру капіталу підприємства та охарактеризуйте його складові елементи.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

- розглянути структуру оборотних засобів підприємства за підручником А.В. Шегеда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін. Економіка підприємства, К. – 2001р., ст. 152-153.
- розв’язати задачі за темою № 2.1., Економіка підприємства. Збірник практичних задач конкретних ситуацій / за ред. С.Ф. По кропивного, К. – 2001р., ст. 81.

У господарській діяльності підприємства поряд з об'єктами основних виробничих засобів (необоротні активи) використовуються оборотні ресурси (оборотні активи).

Оборотні ресурси (активи) - це кошти або їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для чи реалізації споживання протягом операційного періоду.

Оборотні кошти підприємства є фінансовими ресурсами підприємства (об'єднання), вони обслуговують економічний оборот усіх видів його ресурсів, включаючи основні засоби, запаси, фонди оплати праці, розрахунки з бюджетом та інші розрахунки.

На будь-якій підприємстві в ході виробничого процесу здійснюється **кругообіг фінансових засобів**, що включає три стадії:

- 1) витрата фінансових засобів на придбання сировини, матеріалів і інших необхідних ресурсів;
- 2) виробнича стадія - перетворення сировини, матеріалів і інших ресурсів у готову продукцію;
- 3) продаж готової продукції й одержання виторгу у виді фінансових засобів.

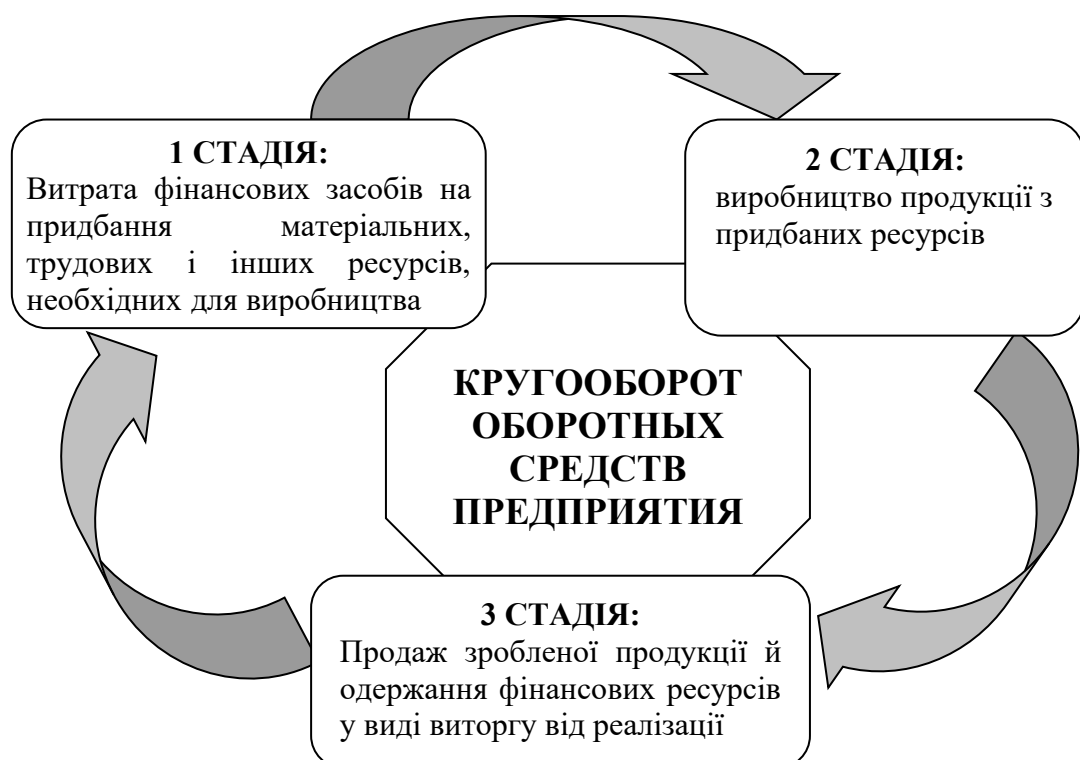

Рис. 1. Стадії кругообігу оборотних коштів підприємства.

Оборотні кошти - це сукупність коштів підприємства, необхідних для формування і забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів і фондів звертання.

Окремі частини оборотних коштів мають різне призначення і по-різному використовуються у виробничо-господарській діяльності підприємства. Для вивчення складу і структури оборотних коштів їх **грубують** по чотирьох ознаках:

- по сферах обороту,
- по елементах оборотних коштів,
- по охопленню нормування,
- по джерелах фінансування.

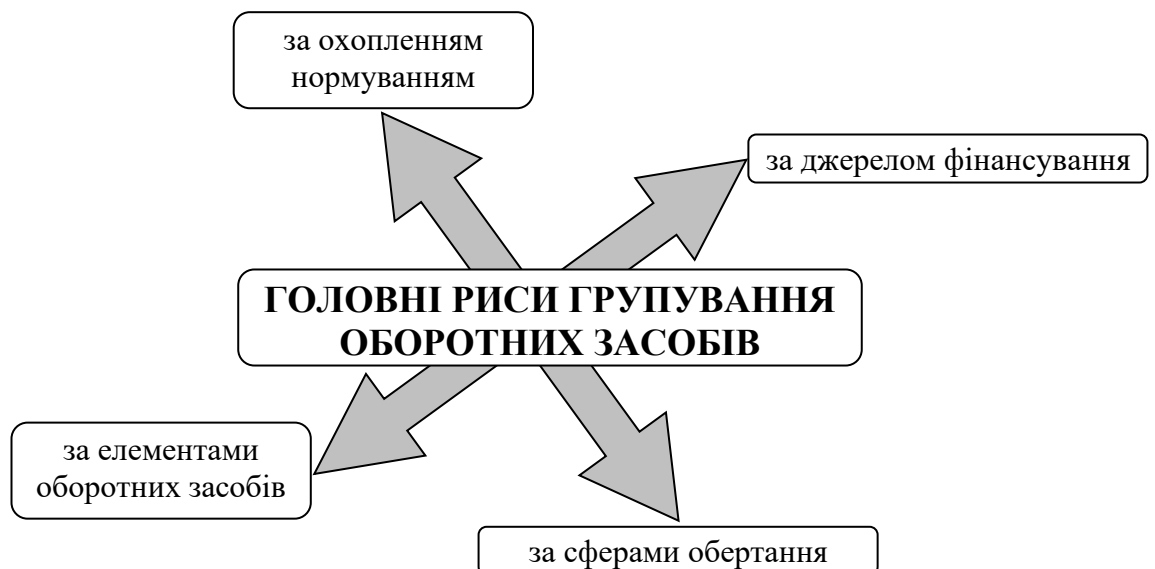

Рис. 2. Ознаки угруповання оборотних коштів.

По сферах обертання оборотні кошти поділяються на оборотні фонди і фонди звертання.

Оборотні фонди - це частина засобів виробництва, що один раз беруть участь у виробничому циклі і цілком переносять свою вартість на випущену з їх допомогою продукцію.

Фонди обертання - засоби, які не приймають особистої участі у виробництві продукції, а функціонують в сфері фінансового обслуговування підприємства і реалізації продукції.

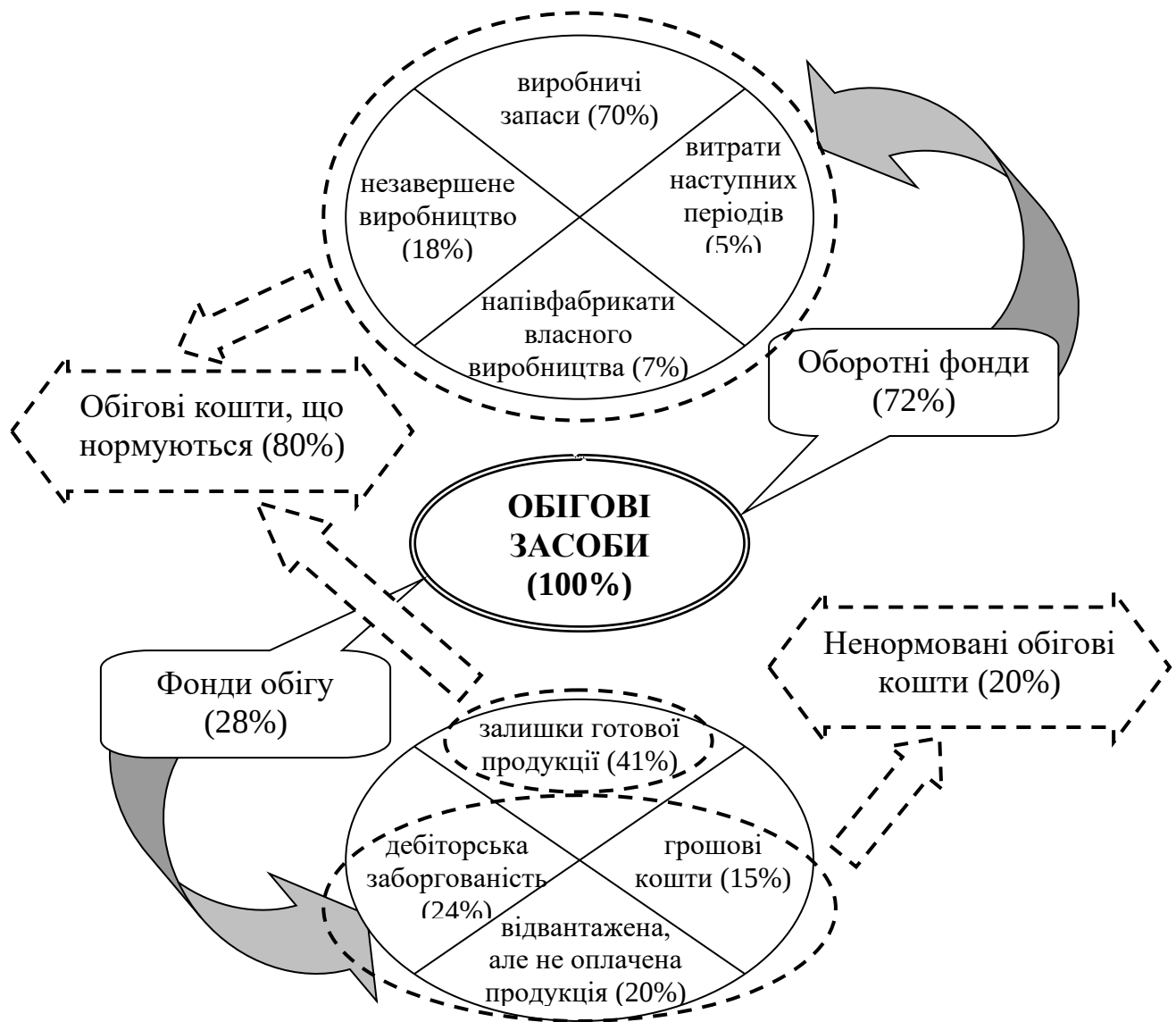

Рис. 2. Структура оборотних коштів на підприємствах України.

По призначенню в процесі відтворення або елементами оборотні кошти класифікують на наступні групи:

- виробничі запаси,
- витрати на незавершену продукцію,
- витрати майбутніх періодів,
- напівфабрикати власного виготовлення,
- готову продукцію і товари на складах,
- відвантажену, але не оплачену продукцію,
- кошти
- і дебіторську заборгованість.

1) **виробничі запаси** - предмети праці, підготовлені для використання у виробничому процесі і, що знаходяться на складах підприємства. Це сировина, основні і допоміжні матеріали, тара, паливо, запчастини для ремонту основних фондів, малоцінні і швидкозношувальні предмети.

Сировина - природні ресурси, на видобуток і первинну переробку яких витрачений праця. Основні матеріали - предмети праці, що входять до складу готової продукції (деревина, тканина, сталь і т.д.). Допоміжні матеріали - предмети праці, що не входять до складу продукції, але приймають участь у її виготовленні (лаки, фарби, клей і т.п.).

2) **незавершене виробництво** - продукція, що ще не пройшла всіх стадій обробки і, що знаходиться у виробничому процесі (деталі, вузли і т.д.). Вартість незавершеного виробництва складається з вартості сировини, що витрачається, основних і допоміжних матеріалів, палива, енергії, води, пари, стиснутого повітря і перенесеної на продукт частини витрат, зв'язаних з поліпшенням основних фондів, а також суми заробітної плати, нарахованої працівникам за виконаний обсяг робіт.

3) **напівфабрикати власного виготовлення** - предмети праці, що вступили у виробничий процес, але не минулих усіх стадій обробки і, що знаходяться на складах підприємства для подальшого чи використання реалізації.

4) **витрати майбутніх періодів** - нематеріальні елементи оборотних фондів, що включають витрати на підготовку й освоєння нових видів продукції, що виробляються в даному періоді, але будуть погашені в майбутньому.

5) **готова продукція** - товари на складах підприємства.

6) **відвантажена, але не оплачена продукція** - товари, що знаходяться в дорозі й оплата за які ще не надійшла на рахунки підприємства.

7) **кошти** - наявні в касі підприємства і засобу на банківських рахунках.

8) **дебіторська заборгованість** - сюди відносять:

— векселі отримані - заборгованість покупців, замовників і інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи і надані послуги, що забезпечена векселями;

- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги - заборгованість чи покупців замовників за надані їм продукцію, товари, чи роботи послуги (крім заборгованості забезпеченої векселями);
- дебіторська заборгованість по розрахунках з бюджетом - заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата по податках, зборам і іншим платежам у бюджет;
- дебіторська заборгованість по виданих авансах - сума авансів наданих іншим підприємствам за рахунок;
- дебіторська заборгованість по нарахованих доходах - сума нарахованих дивідендів, відсотків, роялті і т.п., підметів надходженню;
- дебіторська заборгованість по внутрішніх розрахунках - заборгованість зв'язаних сторін і дебіторська заборгованість по внутрішньовідомчих розрахунках;
- інша поточна дебіторська заборгованість - заборгованість дебіторів, що не може бути включена в інші статті дебіторської заборгованості.

Вексель — це вид цінного папера, письмове боргове зобов'язання строге установленної форми, що дають його власнику (векселедержателю) безперечне право після закінчення терміну вимагати з боржника сплати позначеної грошової суми.

Дебіторська заборгованість - сума довга, що приєднується підприємству від юридичних і фізичних осіб за результатами їхніх господарських взаємин.

Структура оборотних коштів підприємства - співвідношення окремих елементів у загальному обсязі оборотних коштів у відсотках, багато в чому залежне від галузі, у якій воно діє.

По джерелу формування оборотні кошти поділяються на власні і позикові.

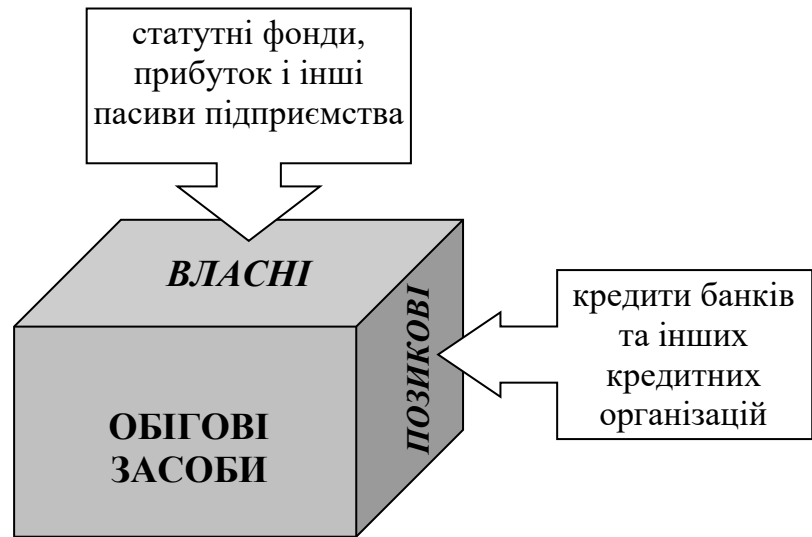

Рис. 3. Структура оборотних коштів у залежності від джерела формування.